

**De lat ligt
nog hoger**

Toneel of film? Maria Kraakman (39) wil beide. Ze is te zien in Alex van Warmerdams *Schneider vs. Bax* en vanaf komend seizoen bij Toneelgroep Amsterdam. ‘Eén keer in de zoveel tijd wil ik patronen doorbreken.’

tekst JOS VAN DER BURG foto RINK HOF

Wie Maria Kraakman zegt, zei tot nu toe automatisch Oostpool. Bij dit theatergezelschap glorieerde ze in onder meer *Who's afraid of Virginia Woolf?* en *Orlando*. Met die laatste voorstelling won ze vijf jaar geleden de Theo d'Or. De komende dagen is de fragiele actrice met ijzeren wilskracht in Frascati nog te zien in Oostpools lovend ontvangen *Angels in America* (uitverkocht).

Daarna trekt Kraakman de deur achter zich dicht bij de Arnhemse theatergroep en vertrekt ze naar Toneelgroep Amsterdam. In het komende seizoen is ze te zien in Ivo van Hovens *Stille kracht* en Luk Percevals *Het jaar van de kreeft*. Waarom ze het warme nest Oostpool verlaat? “Toneelgroep Amsterdam heeft me gevraagd en ik had zin in iets nieuws. Ik wil doorleren. Als je lang met dezelfde groep werkt, kom je in patronen terecht. Eén keer in de zoveel tijd wil ik dat doorbreken. Het leven is kort, dus laat ik zo veel mogelijk dingen doen.” Waarom Van Hove haar heeft gevraagd, weet Kraakman niet. “Hij heeft er niets over gezegd en ik heb er ook niet naar gevraagd.”

Als filmactrice brak Kraakman door met haar optreden in Nanouk Leopolds *Îles flottantes* en vooral *Guernsey*, waarin haar rol van uit het lood geslagen vrouw tien jaar geleden bekroond werd met een Gouden Kalf.

In *Schneider vs. Bax* speelt ze de dochter van een door Alex van Warmerdam gespeelde schrijver, die in een afgelegen huisje in een rietlandschap in een huurmoordenaarscomplot terechtkomt. Kraakman sprong een gat in de lucht toen ze na drie keer auditeren de rol kreeg. “Ik heb al Alex' films gezien en ben fan van zijn werk. Het is tot als je fan bent van iemand met wie je gaat werken.”

Dat idolen ook van hun voetstuk kunnen vallen als je met hen werkt, is Kraakman bij Van Warmerdam niet overkomen. “Ik vind het geweldig dat hij serieus en vol overgave aan een film werkt. Hij weet wat hij wil en neemt met minder geen genoegen. Dat is een grote kwaliteit. Ik houd van mensen die de lat hoog leggen, want er wordt zo veel shit gemaakt. Er zijn zo veel mensen die zeggen: ‘Joh, het is goed zo, we hebben het.’ In Alex heb ik blind vertrouwen dat het goed is als hij zegt dat het goed is.”

Dat blinde vertrouwen is nodig, want Van Warmerdam is geen regisseur die met zijn acteurs praat over de thematiek van zijn films en de motieven van de personages. “Ik heb geen idee waarover de film gaat. We hebben het er nooit over gehad. Alex wilde het er ook helemaal niet over hebben. Maar het scenario spreekt voor zich. Het is niet ingewikkeld of mysterieus, maar rechttoe rechtaan. De film is een western waarin de hoofdpersoon obstakels moet overwinnen. Mijn personage is voor hem een obstakel, het riet ook, en ga zo maar door. Eigenlijk is de film heel eenvoudig.”

Alex' universum

Spelen in een film Van Warmerdam vraagt een andere speelwijze dan in een gemiddelde Nederlandse speelfilm, zegt Kraakman. “In de meeste films legt de regisseur de nadruk op geloofwaardigheid en acteer je zo naturel mogelijk. Je probeert de tekst van het papier los te krij-

gen, zodat je niet het scenario hoort. Bij Alex moet je de taal juist benadrukken. Je voelt zijn hand en bent in zijn universum. Dat maakt zijn films uniek.”

Als ondergetekende als voorbeeld van Van Warmerdams humoristisch-absurdistische taalgebruik de dialoog over drugsgebruik en muesli tussen de schrijver en zijn dochter noemt (zie hiernaast), citeert Kraakman deze nog vlekkeloos uit haar hoofd, hoewel de opnamen bijna een jaar geleden plaatsvonden. “Hier hebben we niet veel takes van hoeven opnemen. Het stond er vrij snel op.”

Dat was niet altijd het geval. “Een simpele scène waarin ik door een deur een kamer binnenkom, moest steeds over, omdat Alex vond dat ik op een verkeerde manier binnenkwam. Hij zei: ‘Je komt een beetje als een rechthoek binnen, alsof je schouders niet meebewegen.’ Lachend: “Ik ben lang bezig geweest met uitzoeken hoe ik minder als rechthoek en meer als mens kon binnenlopen. Natuurlijk was dat ook irritant. Op het laatst wist ik niet meer hoe ik géén rechthoek moest spelen. Maar wat moet dat moet!”

Doordat Kraakman op het toneel staat en in films speelt, kent ze uit ervaring het verschil in acteren tussen beide disciplines. “Je bespeelt andere snaren. Bij toneel gaat het niet over geloofwaardigheid, maar over abstractie, fantasie, verbeelding. In het theater gaat het publiek erin mee als ik een dikke Koreaan zou spelen, maar in een film kan dat niet.”

Een voorkeur voor toneel of film heeft ze niet. “Ik wil

niet voor het één of het ander kiezen, maar vind de combinatie tof. Ik ben er gelukkig mee dat ik naast toneel af en toe een mooie film mag maken met interessante mensen.” Vol lof spreekt ze over de jonge regisseur Joppe van Hulzen, met wie ze op dit moment een tv-film opneemt. “Een te gekke regisseur die nog maar net van de Filmacademie is. Dat is echt een jongen die iets aan het bouwen is. Hij werkt keihard, heeft weinig tijd, maar doet rustig tien takes als hij vindt dat het nog niet goed is. Daar heb ik respect voor.”

Zenuwachtig

Buitenlandse regisseurs die ze bewondert, zijn onder anderen Michael Haneke (‘omdat wat hij maakt ertoe doet’) en Roy Andersson. “Ik heb met open mond naar zijn laatste film zitten kijken. Dat absurdisme! Maar ik kreeg ook kippenvel. Ik werd geraakt door momenten zonder dat ik weet waarom. Dat vind ik mooi.”

Kraakman is geen actrice die uit zware emotionele ervaringen moet putten voor haar spel. “Het hangt er wel van af met wie ik werk en wat voor voorstelling het is. Als een regisseur het als onderzoek gebruikt, ga ik erin mee. Wat ik doe, is proberen mijn medespelers zo waarachtig mogelijk te ontmoeten. Of dat lukt, hangt van het moment af. Het is een misverstand dat je dat kunt afdwingen. Ja, tot op zekere hoogte, maar het moment wordt bepaald door de stand van de sterren, wat je gegeten hebt, enzovoorts. Er spelen zo veel dingen mee in je spel waarop je geen invloed hebt.”

En dan zijn er nog de zenuwen. “Ik ben nogal zenuwachtig voor optredens. Het gevoel dat ik het weer moet waarmaken. Elke keer weer, omdat de lat hoog ligt.” Ze beseft dat die lat door haar overstap naar Toneelgroep Amsterdam nog hoger zal komen te liggen. Waarom ze toch die stap zet? “Ik ben zenuwachtig, maar ook ambiti-

eus. Ik wil weten hoe Ivo van Hove en Luk Perceval werken. Zij maken zulke mooie dingen, daar wil ik bij zijn. Ach, en zenuwen horen erbij. Ik ken geen acteur die dat niet heeft. Die rush hoort bij ons vak.”

De muesliscène

Dochter – Maria Kraakman

Vader – Alex van Warmerdam

Dochter: Wie had je op bezoek?

Vader: Hoezo? Een redacteur.

Dochter: Een redacteur met een rokje aan?

Vader: Ja.

Dochter: En met coke en wiet zo te zien.

Vader: Om de feestvreugde een beetje te verhogen.

Dochter: Nog steeds? Heb je dat nog steeds nodig?

Vader: Ja, jij eet muesli. Daar zeg ik toch ook niets van?

Dochter: Muesli is gezond.

Vader: Nou dat vind ik niet. Ik word depressief van muesli. Muesli is voor geiten.
